

NAPREJ

Glasiło jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravnštvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti s dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrť leta K 10'50, za mesec K 3'50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Izserati: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1'—; razglaš in poslano vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list se poštnine proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

V Zagrebu je tekla kri.

Lakonična poročila, prikrojena tako, kakor so bila prikrojena nekdanja vojna poročila proslule svetovne vojne, so priobčili včeraj slovenski listi o demonstracijah in krvavih izgredih v Zagrebu. Gorje, bili so boljševiki! Ta grozni volkodlak, pijan kot čep, je povzročil ta grozni dogodek, ki je edini večji v mladi zgodovini Jugoslavije. Kratko in očividno pristransko poročilo iz Zagreba, pravi po »Slovincu«:

»Zagreb, 5. decembra. Danes okoli poldne so pričeli hoditi po mestu oboroženi oddelki pijanih vojakov, ki so demonstrirali proti novemu stanju v deželi. Ob pol treh so se vsi ti oddelki zbrali na Jelačičevem trgu. Bilo jih je nekaj stotin s strojnici. Večinoma so bili vojaki bivšega 53. pešpolka. Za red na Jelačičevem trgu je skrbela policija, ki je sedaj, kakor znano, zelo maloštevilna ter oddelek mornarjev in sokolske čete. Da se izogne spopadu, so razdelili 60 mornarjev v dva oddelka, ter se je en oddelek (20 mož) z eno strojnico umaknil v hišo na Jelačičevem trgu št. 6, drugi (40 mož) s strojnico pa v hišo na Jelačičevem trgu št. 4. Boljševiško razpoloženi vojaki, podpihovan od neklih civilistov, so zahtevali, grozeči s svojimi puškami in petimi strojnici, da se jim izroči strojnica mornarjev v hiši št. 6. Na povelje jim je bila strojnica tudi izročena. Nato so zahtevali, da se jim izroči tudi druga strojnica; ko pa je prišel iz hiše št. 4 sokol Marcel Tičak, da pomiri vojake, so ga ubili s strelom iz revolverja. Uporni in pijani vojaki so nato pričeli z vsemi strojnici streljati v prvo nadstropje hiše št. 4. Oddelek mornarjev v tej hiši je odgovoril z ognjem. Po kratkem streljanju se je posrečilo mornarjem očistiti Jelačičev trg in napraviti red. Ob 5. uri popoldne je bil v celem mestu napravljen mir. Bivša srbska vojska, ki je bila pripravljena, sploh ni stopila v akcijo, ampak so napravili red policijski stražniki, mornarji in sokoli. Po teh dogodkih so meščani in narodna vojska manifestirali na Jelačičevem trgu in po mestu ter klicali »Narodnemu vječju« in regentu. Pri teh izgredih je bilo ubitih 13, ranjenih pa 17 oseb, večinoma vojakov in gimnazijcev.«

»Slovenski Narod« poroča o stvari še nekoliko drugače, tako namreč, kakor je primereno njegovemu »razpoloženju«.

Mi ne odobravamo prelitja krvi, toda ne hote se nam vsiljuje vprašanje, zakaj so ti vojaki nastopili, zakaj so se zbrali, kajti poročila tega ne povedo, in zakaj se izgovarjajo na pijanost vojakov? Vse to je sumljivo in odločno tendenčno v poročilu. Če so razgrajali samo pijani vojaki, kaj ima opraviti s tem preventivna ce ura? Kje je tukaj logika? Ali ni to vse pre- sto slepomišenje? Ali niso to jalovi izgovori, da se z njimi pokrijejo pravi vzroki demonstracije in pobijanje ljudi?

Ne da bi poznali natančno predzgodovino teh dogodkov, trdimo smelo, da taka tendenčna poročila ne pojasnjujejo položaja, ne ustrezajo ugodnemu razvoju v Jugoslaviji.

Eno pa je gotovo. Vsi taki konflikti imajo svoj izvor v sistemu. Dasi je stara monarhija razpadla, je sistem ostal, sistem, ki ga morajo obsojati vsi demokrati. Brutalen terorizem, nikakršno sporazumljenje, nikakršna pojasnila o položaju, marveč le diktat za diktatom, ki jih vladajoči krogi utemeljujejo z neko nevidno in neznano potrebo, kakor da bi šlo za tajnosti, ki nam prinese veliko srečo, ki je pa prej ne smemo poznati. Ta taktika, ta politika, ki ni prav nič demokratična, povzroča konflikte, ne pa »pijani« vojaki. Kdo bo veroval, da bi se hrvaški vojaki upirali, če bi bili poučeni in prepričani, da je politika vladajočih prava. Kateri del troimenskega naroda bi dvomil o dobri ureditvi nove države, če bi se bil napravil pamenten državnopravni in socialni program nove države, za kar je bilo pet let in še več časa? Kdo bi »rogovilil« in »boljševiziral«, če bi bili gospodje pri vladah pojasnili svoje načrte, izdelali z narodom vse potrebne predpriprave že prej ali vsaj sedaj, ko je bilo dovolj časa, da se ustvari podlaga?

Ne, tega pa niso storili. Molčali so in delali po svoje. Psovali so vsako javno mnenje, zaničevali vsakogar, kdor je govoril o formalnih in razmerah v novi državi. Ta zahrbtnost, ta sistem, ki mora in duši ljudsko voljo, je kriv pogromov. Vladajoči namreč ne vedo, da se velikih misli ne da zatreti, da se ljudska volja ne da prekriti.

To je žalosten pojav ob našem prepovedu!

Deset delavskih zapovedi.

Delavski list »Die Verbrüderung« (Pobratimstvo) je 9. marca 1849 priobčil naslednjih deset delavskih zapovedi:

Prva zapoved: delaj.

Kdor ne dela, naj tudi ne je. Tako je pisano. In vendar jih mnogo je, ki ne delajo. To mora nehati.

Druga zapoved: Ne glej nobenega postopača poleg sebe.

Če vidiš koga, ki leno stoji poleg tebe, a je sposoben za delo, daj mu predpasnik in sekuro ter reci: »Sedaj ustvarjaj! Kajti glej, brat, če ti leno stojiš, moram jaz tvoj del dela izvršiti, in to je krivično. Zatorej ustvarjaj, bogati postopač!«

Tretja zapoved: Ne opravljaj nikakega suženjskega dela.

Vsi ljudje so svobodni in enaki. Nihče ni rojen rob. Nihče ne potrebuje postati suženj, tvoje delo naj bo in mora biti prosto, tako da odgovarja tvojim nagibom in zmoglostim, ki tvojega duha ne uspava in tvojega telesa ne tlači. Ne delaj v korist drugemu in v škodo sebi. Ne delaj kot suženj za svojega gospoda, temveč kot prost mož zase in za svojega brata, ki tudi dela zate in zase. Edini suženj, ki naj bo na svetu, so stroji, ki so podrejeni človeku.

Četrta zapoved: Zahtevaj pravično plačilo za svoje delo.

Ce se ti reče: Kupčija slabo uspeva, tvoja mezda se mora zmanjšati, ti se moraš upogniti v slabi čas itd. — in se ti počasi odteguje pravična mezda in te napravlja za najbednejšo tovarno živino, tedaj odgovori: Slabi čas napravljate vi, ne jaz. Vaša dobičkaželjnost, vaš neasitljivi pohlep, radi vaše divje konkurence kupčija slabo uspeva; vi prehitujete drug drugega in v vaš propad hočete nas delavce potegniti. To mora jenjati! Mi imamo določevati ceno blagu. Mi, ki ustvarjamo, ne vi. Mi hočemo pravično mezdo za naše delo, kajti vsak delavec je svojega plačila vreden.

Peta zapoved: Ne trpi lakote.

Vidiš, noben vrabec ne pade vsled lakote s strehe, noben črv ne leze po travi, ki se ne nasiti; nobena riba, ki plava v vodi, ne onemore. In ti, človek, bi trpel lakoto? Zakaj to? Ne obdeluješ li ti polja; ali ti ne zorevajo sadovi v roko; ali ne pečeš sam kruh; ne odtrgaš li ti sad z drevesa? Zakaj bi trpel lakoto? Glupci, kdor dela za druge in on strada.

Šesta zapoved: Ne imej raztrgane obleke.

Vijolice na travnikih, rože na vrtih imajo lesketajočo obleko; ptič nosi ozaljšano perno obleko, medved

LISTEK.

Nekaj iz domače zgodovine.

(Dalje.)

V nemirnem letu 1848. so prihajali posebno med slovenske kmete tuji hujšaki, da bi jih nahujskali zoper graščake in vlado. A slovenski rodoljubi so kmete počevali in jih svarili pred hujšaki. Pojavljali so se tuintam neznamni nemiri, večji del dežele pa je ostal miren. Najhujši izgredi so bili na Igu pri Ljubljani, kjer so kmetje dne 21. marca napadli in plenili graščino slavnih Turjačanov, vojaki pa so jih še tisto noč razgnali in zopet pomirili ljudstvo.

Tako se je boril kmet sam za svoje pravice. Naposled pa je izprevidela tudi vlada, da tako ne gre naprej in da je treba krepko stopiti na prste graščakom, ki so večkrat počenjali s kmetom kakor z živino. Polagoma so se odpirale oči višjim stanovom, da je tudi kmet človek kakor graščak in da tudi njemu gredo človeške pravice.

Kmet je bil v osemnajstem stoletju v istem položaju kakor v šestnajstem stoletju. Godilo se mu ni nič bolje. Graščaki so si celo prisvajali vedno več pravice ter so nalagali podložnikom, če je bilo možno, še več tlake, pristojbin in davščin. Posebno hude stvari so se dogajale na Češkem. Tu so nekateri gospodje zlasti radi kratili kmetom pravice. Niso jim pustili, da bi nasekali zase potrebne lesa in drv, da bi paši v gozdu, a nalagali so jim več tlake in jih silili, da morajo sami njim prodajati svoje

pridelke in samo od njih kupovati pivo in vino; jemali so jim boljše posestva, dajali jim slabša ali jih celo spodili z doma. Za majhne prestopke so jih pretepali, vklepali v železo, zapirali po več dni v temnice, pustili jih stradati ali jih kaznovati z visokimi kaznimi. Cesar Jožef II. je sam potoval na Češko ter se je prepričal, da pritožbe niso bile pretirane. Pa tudi iz naših krajev so prihajale vsake pritožbe do Marije Terezije.

Prerada bi bila pomagala blaga cesarica, toda kako? Država ni imela denarja, da bi oškodovala gosposke, ako pa bi olajšala kmetu bremena, katera so mu nalagale gosposke po stari pravici, bi pa trpele škodo gosposke. Vendar je izkušala biti zaščitnica kmetov in je vzgojila sina Jožefa II. kot ljubitelja in častilca kmečkega stanu.

Pomagati je izkušala cesarica najprej z izboljšanjem davčne osnove, s takimiimenovanjem terezijškim katastrom. Vse gosposke so morale natančno povedati, koliko imajo lastnih posestev in koliko imajo podložnih kmetov in koliko uživajo od teh tlake, desetine in drugih služnosti. Potem pa se je določilo, koliko davka plačuj kmet državi po razmerju posestva in koliko gosposka posebej od svojih dohodkov.

Toda vsa ta preosnova ni pomagala mnogo, ker so jo izvršile večinoma gosposke same in so cenile kmečka posestva previsoko. Dobra pa je bila naredba, da je pogodba med kmetom in gosposko veljavna le, ako jo potrdi okrajni glavar. Tudi so kmetje dobili davčne knjižice, v katerih je bilo zapisano, koliko imajo plačevati državnega davka, koliko pa so dolžni dajati in delati svoji gosposki. Vse to je bilo zapisano tudi v novih urbarjih, t. j. zemljiških knjigah.

Cesarica je zmanjšala tlako. Popolnoma pa je odpravila vsakdanjo ali neomejeno tlako in ukazala, da ni noben podložnik, ki je doslej tri ali štiri dni na teden ali vsak dan delal tlako, dolžan, več nego tri dni z roko ali vprežno živino jo opravljati, na noben način ne sme biti na leto več kakor 156 dni tlake; kdor je imel doslej samo tri ali dva dni ali en dan tedenske tlake, temu se ta ni smela zvišati. Po leti delaj tlačan dvanaest, po zimski osem ur, a pri tem bodi všteti čas za vožnjo ali hojo z doma ali domov, čas za počitek in kosilo. Vsako tlako je v nedeljo naprej napovedati in dajati tlačanom običajno hrano in živino krmo.

Marija Terezija je opominjala gosposke, da naj priporočajo podložnikom, lastnikom, najemnim kmetom, da sklenejo z njimi kupne pogodbe in da kmetom pripuste popolno lastnino proti zmerni odkupnini. A na Spodnjem Štajerskem, še bolj pa na Kranjskem so se kmetje sami ustavljali tej nameri. In tako je ostalo na Kranjskem najdalje in največ podložnikov samo v začasni posesti, t. j. po drugem ali tretjem rodu je zapadla kmetija zopet gosposki, a ta jo je morala podeliti drugemu kmetu.

Cesarica je pa tudi že začela premišljevat in poizkušati, kako bi se dala tlaka popolnoma odpraviti. Na državnih posestvih na Češkem so se kmetje odkupili. Vsled tega graščine niso imele dosti delavcev ter so začele razkosavati pristave in naseljevati na njih kmete proti zmerni plači kot dedne najemnike. Ta zgled so posnemale tudi druge češke gosposke in na Češkem se je hitro krčilo število nevoljnikov. Pri nas pa niti gosposke, niti kmetje niso hoteli posnemati umnih gospodarjev na severu.

ima cel, gorak kožuh. Zakaj — si ti sejal tan in predeš svilo; ali nisi ti tkal kraljevega škrlatnega plašča? Zakaj hočeš ti biti raztrgan?

Sedma zapoved: Veseli se svojega življenja.

Življenja namen je, da je človek srečen; ali si vse napravil, kar je treba za vzdrževanje in polepšanje človeškega življenja, — ali si priboril iz zemlje živeža, si dal polet duhu, to je če si postal cel človek na duhu in telesu, moraš biti srečen in se veseliti svojega življenja — ti in vsi tvoji bratje!

Osma zapoved: Živi v časti.

Čast! t. j. nihče naj ne stoji nad teboj in te zasmejuje: »Delavec, nevedni delavec, ubogi delavec!« Ne reci onim, ki so se redili od tvojega pota! Lenuhi, ubogi lenuhi! Opuščam vam, kar ste meni zakrivali. Podam vam bratsko roko. Tudi vi živite v časti, po vašem delu!»

Deveta zapoved: Zamaši svoje uho pred popi.

Drevo spoznanje je drevo življenja. Popi, ki nič ne delajo in se vendar hočejo pitati, te odvrčajo od drevesa spoznanja. »Ne uživaj tukaj, pravijo, temveč na onem svetu. Tukaj trpi, tam zgoraj boš poplačan«. Tako ti ponujajo jed za oči, da morejo resnično sami uživati. Ti pa spoznaj, da je pravica živeti obenem pravica »srečen biti«, tukaj biti srečen.

Deseta zapoved: Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe.

Samo tako se ti posreči odtegniti hlapčevstvu. Samo tako si resnično prost, kajti svoboda in enakost izhajata iz bratstva. Sovraštvo in nevoščljivost razdružujeta, ljubezen združuje. Posameznik si slab, v skupnosti pa močan in krepak. Zatorej ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe in on bo zopet tebe ljubil kakor samega sebe.

Nova svoboda.

Leta 1912 je izdal predsednik Wilson knjigo »Nova svoboda«, ki je prevedena v mnogo jezikov, in bi bilo torej dobro, seznaniti naše bralce z nekaterimi njenimi mislimi. Omejitve bi bile vredne tudi, če bi jih ne bil napisal W. Wilson, ki je postal sedaj odločujoč sodnik sveta. Wilson pravi med drugim:

Narodno življenje temelji na vprašanju njegove notranje edinstva in njegovega odločujočega vpliva v človeški družbi. Vlada je samo njegov aparat.

Eden izmed pojavov, ki karakterizirajo stopnje našega novega socialnega veka, je ta, da sta vlada in trgovina ozko združeni. Gospodstvo, ki ga ima velika trgovina nad vlado, ustvarja popolnoma nevzdržljivo stanje.

Moderno vodilno načelo je: Staro naj ostane staro, delajmo pa naprej, da dosežemo novo.

Okraja demokracije tiči v tem, da zane-marja in odriva brezobzirno svoje lastno življenje, maščevanje hoteče obrača maščevanje samo proti sebi, ali velika moč demokratske vladne oblike sloni na resničnosti in je blagostanje celote, obenem tudi blagostanje vsakega posameznika.

Nobenega naroda ne moremo reformirati začeti od zgoraj, povsod moramo začeti pri temelju.

Cesarica je odpravila naredbo, po kateri je moral imeti dovoljenje svoje gosposke, kdor se je hotel oženiti. Odslej gosposka ni smela odreči dovolitve, samo da ni bil prosilec nemanič ali potepuh.

Ker so vladne naredbe, zlasti določitve o tlaki, občutno zadele mnoge gosposke, so se le-ti izkušali odškodovati s tem, da so branili podložnikom jemati les iz gozda in ondi pasti, da jim ni hotela dajati semen itd. Zato je nastalo mnogo pravnih, ki so se pa iztekle za kmeta ugodno, ako so dokazali svoje stare pravice.

Še drugače je izkušala cesarica pomagati kmetu. Podpirala je kmetijske družbe, ki so se trudile, da pouče narod o boljšem gospodarstvu. Da se ohranijo gozdovi, je vlada priporočala kurjavo s šoto in prmogom, omejevala nespametno potratno lesa in drv, pospeševala »napravo drevesnic. Pričeli so osuševati ljubljansko barje, močvirje ob dolnji Soči in druge kalužaste kraje. Cesarica je pospeševala čebelorejo in imenovala za učitelja na čebelarški šoli na Dunaju, Slovenca Antona Janšo. Tedaj so pri nas začeli sajditi krompir, vlada je pospeševala njegov nasad kakor tudi pridelovanje buč, lanu, konoplje, detelje in prosa; začeli so zlasti pri nas gojiti murbe zaradi sviloreje.

Že Marija Terezija je olajšala podložnikom breme-na, Jožef II. pa je vstrajno nadaljeval njeno delo. Leta 1782. je odpravil zadnje ostanke nesvojnosti ali nevoljstva, ki so se bili še ohranili na Češkem, Moravskem, v Galiciji in na Ogrskem in na Kranjskem. Da kmet ne bo več last gosposke kakor »repa na nji« je ukazal Jožef, da se sme odslej vsak podložnik ženiti po svoji volji,

Takozvani radikalizem naše dobe ni nič drugega, nego prirodna moč, ki hoče zmanjšati delo velikim silam naroda.

Glavno načelo demokracije je, da svetuje drug drugemu, tako da niso odvisni ljudje od razuma enega samega moža, ampak od nasvetov vseh. Ali: kakor so postali možje svetovalci in člani raznih komisij, kjer so naznanili svoje potrebe in želje, tako morajo biti tudi celotni interesi večjega naroda združeni le v taki politiki, ki bo vsem prav.

Najgloblje prepričanje in najbolj vroča želja mojega srca je, da zasluži ljudstvo, s kojim menim nas vse, brezpogojno zaupanje.

Ne maramo nobenih milosti od vlade. Zadrževamo pa svobodno in pravično vlado.

Nobenega falota se ne bojim, bojim se pa mogočnega moža, ki misli napačno ali je v zmoti in njegove napačne misli morejo biti — vsled moči njegove osebnosti in njegovih besed — vsiljene drugim.

Imetje je ljudski aparat, nikoli pa ni ljudstvo aparat imetja.

Ljudska svoboda je možna šele, če popolnoma skupni prilagoditvi ljudskih interesov z možnostjo in eneržijo.

Sedanja potreba mora polagati posamezniku gotove meje. Ta mora biti, da ji pomaga, da bo imel vsakdo vtis poštene igre; to je vse; to je pa tudi zelo veliko.

Ljudstvu moramo vcepiti ljubezni in srčnosti, zapazivši kjerkoli kako brezsrčnost, bodisi v politiki, gospodarstvu ali industriji.

Politični pregled.

— V Zagrebu teče kri. — Preventivna cenzura. V četrtek so vzbuknile v Zagrebu velike vojaške demonstracije proti novi državni ureditvi. Demonstrantje, večinoma vojniki 53. pehotnega polka, so streljali s puškami in strojnimi. Bivša srbska vojska, ki je bila pripravljena, ni stopila v akcijo; red so »napravili« policijski, mornarji in sokoli. Pri izgredih je bilo ubitih 13, ranjenih pa 17 oseb, večinoma vojniki in študentje. — Vlada Narodnega vjeća je za vse časopise in tiskovine v Zagrebu uvedla — preventivno cenzuro.

— Češki vojni ataše v Ljubljani. Čehoslovaška republika je v Ljubljani ustanovila vojno zastopstvo in imenovala za vojnega atašea Julija Husa, častnika čehoslovaške vojske.

— Jugoslavija in Nemška Avstrija. Dunaj, 6. decembra. (Lj. k. u.) Državni tajnik za zunanje stvari je dne 3. t. m. vladama čehoslovaške republike in jugoslovanske države predlagal s posredovanjem njenih diplomatskih zastopnikov, naj se ustanovi razsodišče. Utemeljujoč ta svoj predlog, je v obeh enakih notah navedel konflikte, ki so se v zadnji dobi pripetili na jezikovnih mejah; v več primerih je prišlo že do krvavih spopadov. Tudi gospodarska vprašanja so privedla resne konflikte; je velika nevarnost, da gospodarski boji med narodi povzročijo največjo bedo v velikih mestih in industrijskih

prepušči zemljišče kateremukoli zanesljivemu nasledniku, izbrati si prosto svoj stan ter tudi otroke svobodno vzgojiti za ta ali oni stan. Graščakom pa je naročil, da naj osvobojenim kmetom prepuste kmetije za primerno odškodnino v last. Tudi je določil, da sme gosposka zapadle kmetije le novim gospodarjem v last prepuščati, torej jih niti obdržati zase, niti drugim samo začasno izročiti.

Podložniku sta dalje mnogo koristila »podložniški patent in kazenski zakon (l. 1781.)«; z njima je ukazal Jožef, da bodi sicer podložnik pokoren svoji gosposki in da išči najprej pri njej svoje pravice, toda ako je ne najde in ga obsodi gosposka po zaslišanju v pričo župana in dveh mož, se sme pritožiti dalje na okrajni urad in, če je treba, na najvišje urade. Vsak teden je morala gosposka vsaj po en »tržni dan« imeti. Da bi se kmetije lažje branili pred sodnikom, pa tudi ne slepo pravdali, je cesar imenoval v vsaki deželi posebnega »kmečkega odvetnika«, ki je zastopal podložnike brezplačno.

Podložniki so dobili tudi pravico, da smejo vknjiževati na svojem posestvu dolgove brez dovoljenja gosposke, toda ne nad dve tretjini njega vrednosti. Silno važna je bila dalje določitev, da veljajo tudi za kmeta zakoni o podedovanju in da ne pripada vse posestvo le enemu otroku, nego da izroči gosposka kmetijo enemu izmed dedičev, ki naj izplača sodedičem deleže v primernih obrokih.

Jožef je nadalje želel kmeta čisto osvoboditi tlake, desetine in drugih služnosti. Zato je izdal leta 1785.

kraji. Dosedaj so odpovedale vse metode, kako bi se rešila sporna vprašanja. Radi tega predlaga Nemška Avstrija obmejnimi vladam, naj sklenejo začasno pogodbo, v kateri bi se narodom zajamčilo mirno življenje, dokler se ne uveljavi svetovni mir. Notama je priložen načrt take pogodbe. Nemško-avstrijska republika je pripravljena, pričeti pogajanja že prihodnji teden, morda 9. t. m. Naposled prosi državni tajnik, naj vladi premita ta njegov načrt in naj ga obvestita brzojavno.

— Tržaško vprašanje v italijanskem parlamentu. Poslanec Riccio je izjavil, da je treba Trstu zagotoviti, da ne izgubi nič na svoji poziciji; obratno Trst, Benetke in Genova morajo postati velike luke srednje Evrope.

— Slovanska konferenca na Dunaju. Dunaj, 6. decembra. (Lj. k. u.) Včeraj je bilo na čehoslovaškem poslaništvu posvetovanje, ki so mu prisostvovali čehoslovaški, poljski, ukrajinski in jugoslovanski pooblaščenici. Konferenca je razpravljala o skupnem postopanju po pooblaščenih zastopanih držav v vprašanih likvidacijah.

— Štajerska Narodna skupščina in južna železnica. Gradec, 6. dec. (Lj. k. u.) V današnji seji so razpravljali provizorni deželni zastopniki o novem deželnem redu in ga sprejeli. Po dokončanem kratkem dnevnem redu je opozarjal poslanec Wastian na dejstvo, da je generalno ravnanje južne železnice na zahtevo jugoslovanske vlade odstranilo iz jezikovno mešanih delov Štajerske vodilne nemške uradnike in jih nadomestilo z jugoslovanskimi zaupniki. Generalno ravnanje je razen tega razširilo območje južnega inspektorata iz Ljubljane čez Maribor do Radgone. To ravnanje nikakor ne more ostati brez ugovora, ker v bistvenih točkah krši med južno železnico in jugoslovansko vlado sklenjene dogovore, ki so bili pozneje sprejeti tudi v pogodbo, sklenjeno med nemško-avstrijsko in jugoslovansko vlado. Ravnanje južne železnice bi se bilo pred odločitvijo moralo sporazumeti ali z nemško-avstrijsko vlado ali pa s Štajersko deželno vlado. Govornik je deželnega glavarja vprašal, kaj namerava storiti, da se enostransko ravnanje južnoželezniške družbe zavrne, kakor zasluži. — Deželni glavar dr. pl. Kaan je odgovoril, da se je deželna vlada s to stvarjo že bavila in da odpošlje vlada še danes noto, ki jo že sestavljajo, državnemu uradu za promet. V tej noti vlada nujno prosi, naj se proti generalnemu ravnanju južnoželezniške družbe nemudoma store primerni koraki, da se uveljavijo določila pogodbe z dne 6. novembra t. l., na katere se nanaša pritožba. Koncem se je deželni glavar začasni deželni zbor odgodel in poslanec naprosil, naj v dobi pičlega prehranjevanja prebivalstvu pomagajo z nasvetom in dejanjem in store vse, da ostane njegovo zaupanje v deželno upravo trdno. Deželna vlada in poverjeniki, katerim je izročena pažnja na vse, kar se tiče gospodarstva in prehrane, bodo storili vse, da odpravijo težkoče v nadaljnjem preskrbovanju z živili in zlasti kuriva, ter da se zagotovi zadostna preskrba. Nato je deželni glavar proglasil, da je začasni deželni zbor odgodel.

— Vojni ujetniki v Sibiriji in Turkestanu. Dunaj, 6. decembra. (Lj. k. u.) Glede vojnih ujetnikov v Sibiriji in v Turkestanu se opozarja na neskončne težkoče, ki ovirajo vsako pomoč, ker je izključen vsak promet z ujetniki. Ker more pomagati samo inozemstvo, se je nemško-avstrijska vlada obrnila radi povratka ujetnikov do Amerike in do Japonske.

— Vlada Gornje Avstrije sprejela čehoslovaške pogoje za premirje. Linc, 6. decembra. (Lj. k. u.) Davi je prišla deputacija iz Kaplic k provizorični deželni vladi Gornje Avstrijske v Lincu in je sporočila, da se je pogajala s poveljnikom ondotnih čehoslovaških čet o skle-

važni zakon o davčni regulaciji (preuredbi) in zaukazal, da naj se premerijo in pošteno precenijo vsa zemljišča brez izleme, duhovska, graščinska in kmečka. Od vsakega posestva naj se določi kosmati dohodek; od vsakih 100 goldinarjev tega dohodka naj pridrži posestnik za svoje potrebe 70 goldinarjev, državi plačuj 12 goldinarjev 13/4 krajcarja, gosposki pa kvečjemu 17 goldinarjev 46/4 krajcarja v gotovini; zato pa bodi prost vse tlake, desetine in drugih dolžnosti.

Ta zakon je določeval torej prvokrat popolno kmečko odvezo. Štiri leta so merili in cenili posestva; med merjevalci so bili žalibože tudi taki, ki niso razumeli tega opravila, ampak so merili in cenili kar na debelo, nenatančno in površno, ne kakor je hotel cesar. A niti gosposka, niti kmet ni bil zadovoljen; kajti kmetu je bilo težje odrajavati davek v denarju, nego ga po poravnati z delom, kakor je bila doslej navada; tudi so kmetje na tihem upali, da jih cesar osvobodi brezplačno.

Tudi tlako je Jožef olajšal. Prepovedal je dalje, da ne sme graščak jemati kmetu potrebnih za kuhinjo in živil pod navadno ceno, niti jim vsiljevati svojih pridelkov in svoje pijače; kmet naj kupuje in prodaja po svoji volji, mleti sme v kateremkoli mlinu in dobljati iz graščinskih gozdov drv in lesa za potrebo. Ubožci smejo ob gotovih dneh pobirati po gozdiščih hosto; graščak mora povrniti škodo, katero napravi divjačina kmetu na polju.

(Konec.)

pu premirja. Poveljnik čehoslovaških čet je izjavil, da hoče ustaviti sovražnosti, ako se s tem strinja provizorična deželna vlada Gornje Avstrijske in ako se hočejo pogajati nadalje udeležene vlade. Samo s tem pogojem je čehoslovaški poveljnik voljan, umakniti svoje čete iz južne Češke. Provizorična vlada Gornje Avstrijske je sprejela te pogoje za premirje.

— Čehi zasedli Trenčín in Liberec. Praga, 6. dec. (Lj. k. u.) »Narodnim Listom« poročajo iz Trenčína: Med navdušenjem slovaškega prebivalstva je dospelo danes semkaj 600 čeških vojakov. Prevzeli so takoj upravo komitata in raznih uradov. Ob dveh popoldne je prišla vest, da so čehoslovaške čete včeraj zasedle mesto Liberec. Uradno potrdilo te vesti doslej še ni dospelo.

— Sestanek kralja Petra z italijanskim kraljem v Parizu. Pariz, 5. decembra. Koncem tekočega meseca se snideta v Parizu kralj Peter in italijanski vladar.

— Belgijski kralj v Parizu. Pariz, 5. dec. (Lj. k. u.) Belgijski kralj in kraljica sta dospela danes popoldne semkaj. Na kolodvoru sta ju pozdravila predsednik Po-incare in ministrski predsednik Clemenceau z ostalimi člani ministrstva. Na potu proti ministrstvu za zunanje stvari, kjer bodo gostje stanovali, so tvorile čete posadke špalir. Nepregledna množica je prirejela kraljevski dvojici živahne ovacije. Mesto je v zastavah.

— Dunajska narodna skupščina. Vojaški razsul organiziran v zaledju. Dunaj, 5. dec. (Ljubljanski korrespond. urad.) Ko so prešli na dnevni red, je obrazložil državni tajnik za promet Jukel sedanje stanje glede preskrbovanja nemško avstrijskih državnih železnic s premogom in konstatiral, da manjka ob vsakdanji potrebi 4.000 ton približno 3.000 ton, ki jih bo treba pripeljati iz inozemstva. Poslanec Teufel očita velikim strankam, da so opravila nove države prevzeli prekasno; na ta način so izvozili velike vrednote in veliko množino živih v druge narodne države. Govornik se pritožuje, da je še danes v državnih uradih mnogo vodilnih uradnikov, ki ne razumejo novega časa, in zahteva, naj se z upokojitvami teh birokratov napravi prostor mladim zmožnim uradnikom. Poslanec Schürff priznava delovanje državnega sveta, kateremu se je treba zahvaliti za redno upravo. Poslanec Hock nasprotuje avtonomističnemu stremeljenju posameznih kronovin, ki ga mora obžalovati ne le kot Dunajčan, temveč tudi kot nemški Avstrijec. Poslanec Seitz se obrača proti poslancu Teufelu, ki mu očita, da pripada onim strankam stare državne zbornice, ki so suflirali Stürckhu in Seidlerju. Glede vojaške izvršil na fronti, marveč da je bil diplomatično pripravljen v zaledju. Češka politika zaprtja je naperjena v prvi vrsti proti nemškemu proletariatu. Glede državnega posojila izvajajo govorniki: Mirno moramo reči, da je v splošnem in zlasti v interesu imovitih slojev, da dovoli državi potrebna sredstva, ki naj preprečijo lakoto in uboštvo med delavci. Vojni državni tajnik Maier odvrta očitane, da ni razumel o pravem času prevesti uporabne ostanke stare armade v novo dobo. Trdil da se je zadosti. Uspeh pa je bil jalov. Vobče smo dosegli potrebno varnost. Sedaj se prizadevamo, da bo v prihodnosti še bolje. Z narodno obrambo ne bomo mogli ničesar osvojiti. Preverjen sem, da nimamo za to danes niti časa niti moči. Poslanec Schöpfer izjavlja v imenu krščanske socialne zveze, da bodo podpirali ogrožena ozemlja na vso moč. Državni kancelar dr. Renner naglašja, da nekatera današnja izjavljaj niso bila primer na naši resni dobi. Po govoru državnega kancelarja se je sprejela resolucija, kjer se zahvaljujejo Nemcem, borečim se za narodno eksistenco. Prosi se, naj vzdrže, dokler ne bo svetovni kongres tudi Nemcem zagarantil pravice narodne svobode in ujedinjenja. Nato so sprejeli predlog dnevnega reda, med njimi tudi zakon o državljanstvu brez predloga poslanca Kemetterja, ki je zahteval za pravico nemško-avstrijskega državljanstva priznavo nemškega naroda. Prihodnja seja se bo naznaila pismenim potom.

— Nemško brodovje več let internirano? Berlin, 6. dec. (Lj. k. u.) Glasom vesti z Nizozemskega name-rava angleška vlada pri mirovni pogajanjih zahtevati, da ostani nemško brodovje več let internirano v zveznih deželah. Anglija hoče s tem preprečiti, da bi Nemčija mogla še kdaj doseči veljavo kot vojaška sila.

— Nemški prestolonaslednik se je dokumentarčno odpovedal prestolu. Berlin, 5. dec. (Lj. k. u.) Wolffov urad poroča: Listina v kateri se bivši nemški prestolonaslednik odpoveduje pravicam do pruske kraljeve in do nemške cesarske krone, je dospela v Berlin. Glasi se tako-le: »S tem se izrecno in končno veljavno odpovedujem vsem pravicam do pruske kraljeve in do cesarske krone, ki bi mi šle bodisi na podstavi odpovedi prestolu, podani od Njegovega Veličanstva cesarja in kralja, bodisi iz kateregakoli drugega pravnega razloga. Kot listino z najvišjelašnim podpisom izdal v Wieringenu dne 1. decembra 1918. — Viljem«.

— Viljem čaka obtožnice. Amsterdam, 5. dec. (Lj. k. u.) Kakor poroča Reuterjev urad, javlja »Daily Mirror« iz Amerongena, da je bivši nemški cesar rekel, da ne more podati nikakšne izjave, ker mu groze obtožbami zaradi zločinov in ker mora zaradi tega počakati, da se mu te obtožbe naznanijo. Razen tega da mora kot zasebnik in kot državlján napram sedanji

Nemški republikli biti lojalni in da že zaradi tega ne more podati nikakšnih izjav, ki bi morda kompromitirale koga drugega.

— Francoski častniki v Inomostu. Inomost, 6. dec. (Lj. k. u.) Snoči je semkaj prispelo več francoskih častnikov, da, kakor se govori, pripravijo stanovališča. Proti večeru so se v avtomobilih odpeljali v Schwaz, kjer se nahaja nekaj francoskih čet.

— Ententa zahteva izročitev Viljema II. Na london-ski konferenci so ententni državniki sklenili, da pošljejo Holandski noto, v kateri se bo od holandske vlade zahtevalo naj izroči ententi nekdanjega nemškega cesarja Viljema Hohenzollerja.

— Na Angleškem še enkrat volitve? London, 5. dec. (Lj. k. u.) Bivši liberalni minister Runciman je v nekem volilnem govoru dejal, da se mu ne vidi izključeno, da se po popolni demobilizaciji armade še enkrat vrše volitve, in sicer na podstavi popolnega volilnega imenika. Izjavil je: Ne verjamem, da bo novi parlament posloval daljšo dobo.

— Turčija izročila vse vojne ladje. London, 5. dec. (Lj. k. u.) Reuterjev urad poroča: Admiraliteta naznanja, da je Turčija zaveznicam izročila vse svoje vojne ladje. Zdaj leže zavarovane v Zlatem rogu.

— Ameriški vojni stroški. New York, 5. dec. (Lj. k. u.) Letno poročilo tajnika državnega zakladnega urada cení ameriške vojne stroške v 15 mesecih, odkar je Amerika stopila v vojno, do 30. junija 1918. na 13,222.000 dolarjev.

— Slovesen Wilsonov odhod iz Njujorka. Amsterdam, 4. decembra. (Lj. k. u.) Kakor poroča nizozemski tiskovni urad »Radio« iz Amerike, je bilo odpotovanje Wilsona iz Njujorka jako slovesno. V njegovem spremstvu so francoski in italijanski poslanec ter belgijski poslanik z rodbinami. Brodovje Zedinjenih držav bo spremljevalo parnik »Georg Washington« proti Franciji.

— Wilsonovi 14 točk v amerškem senatu. — O zvezi narodov. Washington, 5. decembra. (Lj. k. u.) Senat je pričel splošno debato o 14 točkah Wilsonovih. Republikanski senator je zahteval, naj predsednik javno razpravlja o svojih načelih, ki dopuščajo različno razlago. Rekel je, naj predsednik nikakor ne stavi radikalnih predlogov, dokler nima zagotovila, da jih bo narod tudi sprejel. Drug republikanec je izvajal, da zveza narodov nikakor ne sme biti nadrejena vlada, ki bi se vmešavala v notranje razmere narodov; pač pa naj bi bila svetovno sodišče za rešitev mednarodnih spornih vprašanj.

— Novo špansko ministrstvo sestavljeno. Madrid, 6. decembra. (Lj. k. u.) Novo ministrstvo je sestavljeno. Romanones je ministrski predsednik in minister za zunanje stvari.

— Kitajci pričeli zapirati Nemce. Po Reuterjevem uradu izjavljajo »Times«, da je kitajska vlada jela po pritisku zaveznikov zapirati Nemce.

— Spor med Nizozemsko in Kitajsko. London, 6. decembra. (Lj. k. u.) Kakor poroča Reuterjev urad, je odposlala kitajska vlada nizozemski vladj noto, kjer zahteva odstop nizozemskega poslanika v Peking. Med kitajsko vlado in nizozemskim zastopnikom v Bangkoku so razmere jako napete.

Gibanje kovinarjev v avtodelavnicah v Ljubljani.

Kovinarji iz teh delavnic se nahajajo v gibanju glede na ureditev svojih notranjih razmer. V sredo se je vršil v »Narodnem domu« impozanten shod, kateremu je predsedoval sodrug Vehovec. O razmerah so poročali ss. Koleča in Svetek ter s. Petejan. Po obširni debati se je sprejela resolucija, ki obsega vse zahteve, katere je predložiti poverjeništvu za javna dela in obrt. Zahteva se, da mora poveljstvo z delavstvom dostojnejše ravnati, zahteva se osemurni delavnik (ki je bil v artiljerijski delavnici že uveden in potem na pritisk poverjenika za javna dela zopet odpravljen).

Zahteva se nadalje popolno odpravo militarizacije, priznanje organizacije in zaupnikov, odpravo akorda, kontrolo pri delavskih kuhinjah, štirinajstdnevno odpoved in več drugih manjših zahtev. Deputacija, ki jo je vodil sodrug Petejan, je šla najprej k poverjeniku za narodno brambo, ki se je z zahtevami delavstva popolnoma strinjal in bi bil vsemu ugodil, če bi to spadalo v njegovo kompetenco. Nato je deputacija šla k poverjeniku za javna dela ter mu predložila zahteve s prošnjo, naj se na te zahteve odgovori do petka večer. V petek zjutraj je bila deputacija poklicana k vojaškemu vodstvu delavnice, ter se pogajala in dosegla sporazum v vseh manjših zadevah. Popoldne istega dne smo dobili odgovor gospoda Remca, ki pa odklanja skoro vse važne zahteve. Ta odgovor bomo priobčili in komentirali prihodnjič. Včeraj zvečer se je zopet vršil kovinarski shod, kjer je deputacija poročala o svojih intervencijah. Vzelo se je na znanje koncesije obratnega vojaškega vodstva in kar se tiče delavnega časa, se je sklep odložil za

osem dni, ter naložilo odboru, da skliče tudi kovinarje ostalih obratov, da napravijo skupno akcijo.

O tem gibanju bomo še poročali, ker so delavci spoznali demokratično dušo in pojmovanje socialnih potreb, ki ga imajo razni poverjeniki naše narodne vlade.

Kulturna izobrazba narodov nekdanje Avstrije.

V »Neuösterr. Revue« piše nadučitelj A. Schwarz o »vprašanju šolske izobrazbe v Avstriji«: »Pri novi ureditvi razmer se ne sme pozabiti posebno na ljudsko šolstvo; saj sloni vendar uspeh in blagobit vsake države v pretežni večini od višje ljudskošolske naobrazbe. Kulturna kake države se ne kaže v tem, da dosežejo pičli visoki in bogati sloji najvišjo — v sedanjih časih — mogočo izobrazbo, ampak v tem, kako globoko in široko je prodrla enaka mera izobrazbe v vse sloje naroda. Da moramo to v ostankih podonavske monarhije je precej popraviti, dokazujejo sledeče statistične številke: Od 1000 ruskih vojakov jih ne zna 617 niti brati, niti pisati (so analfabeti), od 1000 srbskih 434, od 1000 avstro-ogrskih 220, od 1000 belgijskih 92, od 1000 francoskih 30, od 1000 italijanskih 306, od 1000 švicarskih 3; nasprotno pa odpade v Nemčiji šele na vsakih 2000 vojakov en analfabet. V tem spoznamo pravzaprav neverjetno resnico, da vlada v Avstro-Ogrski še velika mizerija glede šolstva. Kaj izvršujejo Ogrji v tem oziru, mi ni znano, da pa je Avstrija zelo udeležena pri 22 vojaških analfabetih od sto vojakov, potrjujejo sledeče številke: Od 100 oseb v starosti nad 10 let je analfabetov v sudetskikh deželah 2:6, v alpskih 3:87, v kraških 33:16, v karpatskih 41:8. Če delimo prebivalstvo jezikovno, so Čehi z 2:18 analfabeti na prvem mestu, njim slede šele Nemci s 3:12, ker spadajo okrožje nemškega jezika okrajji Mure s 15, voišberški z 14, judenburški z 19 na Štajerskem; volisberški s skoro 20 in šentviški (St. Veit) s skoro 17 analfabeti na Koroškem in ti so večinoma v gorah ter vplivajo zato tako na odstotke (pisal je to Nemec!). Nemcem slede Italijani z 10 analfabeti, kar tiči zopet v slabih šolskih razmerah južne Tirolske in skrajno nezadostni ljudski izobrazbi v Furlaniji, v Istriji in v Dalmaciji. Nato pridejo Slovenci z 14:6 in Poljaki s 27:6 analfabeti; Romuni v Bukovini z 60, Rusini v Galiciji in Bukovini z 61 analfabeti so še vedno na boljšem kot pa Hrvatje v Dalmaciji in v Istri, ki imajo popolnoma zanemarjeno šolstvo in njih razmerje presega 63 analfabetov od 100; vsled strašnih razmer v avstrijskem šolstvu so padli skoro na nivo ljudske izobrazbe. Še razmerje med ruskim vojaštvom je boljše kot hrvatsko (61:7%). Tu vidimo torej, da se dviga vsa šolska izobrazba na severu, in opazimo, da pada na vzhodu in na jugu. Najvišjo stopnjo dosega na Češkem. Ta in še mnogo drugih statistik nam dovolj jasno kaže, da smo — dasi zelo oviranj od vlade — precej zanemarili šolstvo. Popravimo torej vse, kar se še da popraviti, in sledimo drugim severnim narodom, da jih dosežemo! 14:6 ni prav nič razveseljiva številka za Slovence, baje najkulturnejši narod med Jugoslovani. Dela bo tu še veliko, veliko. Pri vsem tem delu pa ne smemo pozabiti na Hrvate, posebno v Liki, Istri in Dalmaciji, ker je za vso Jugoslavijo sramota, da ima v sebi najbolj zaostali narod v Avstriji in da se ne zme-nijo prav nič zanj. Hrvate so zatirali Madžari, sedaj naj jih zatiramo še mi!? In sami naj se zatirajo!? Skoro nismo vredni biti »najkulturnejši med Jugoslovani!« Povsod že začenjajo z delom za ljudsko šolstvo, pri nas pa odstavljajo le profesorje in učitelje, drugega pa nič! Dela bo dosti! Manjka menda le poguma...

Razvoj delavskih strokovnih organizacij.

Življenje je najboljša šola, in kakor smo se prepričali, je tudi vojna dobra šola. Vojna, ki je plod kapitalistične družbe, je učila ne le preprostega delavca, marveč vse one, ki se ne senčijo v blagoslovu kapitala in morajo služiti svoj kruh z delom, spoznavati vse krivice kapitalističnega gospodarstva. Povsod, v zakopih, v tovarni, je čutil otrok usode grozote vojne; ni imel svobode, stradati je moral in še mora, zatirali so ga in izkoriščali kapitalisti v okrilju in varstvu militarizma. Človek ni veljal nič; kakor z mrtvo klado so delali z njim in ga izpostavljali največjim nevarnostim in eventualnemu poginu. In to je bila šola, šola, ki naj bi obrodila stanoviten sad v prid človeštvu.

V najhujši tiraniji in ob najkrutejši bedi se je pričelo delavstvo zbujati po padcu grofa Stürckgha in zahtevati več pravic; to je bilo takrat, ko so se meščanske stranke še potuhnjeno skrivale za črnožoltim in drugačnim patriotizmom vsaka v svoji državi. Zgodilo se je, da je delavstvo prvo dvignilo svojo zmagovito glavo.

Iz tistih časov tudi izhaja živahnejši pokret med delavstvom za strokovne organizacije in sad prvega oživljenja med vojno je zakon za varstvo najemnikov, pritožbene komisije, izboljšanje bolniškega zavarovanja, obč. državlj. zak. § 1154 b in 1156 in še nekaj drugih naredeb in zakonov v varstvo delavcev. Še bolj kot te pridobitve je pa važen za bodočnost delavstva razvoj

strokovnih organizacij. Vojna je naučila delavstvo, da je spas le v združitvi in to spoznanje je največjega pomena. Organizacije so se razvile lepo, kakor še nikdar prej. Po vseh večjih in manjših krajih industrijskih in obrtniških mestih se delavstvo organizira v močne bojne organizacije. Vsak delavec, vsaka delavka se more združiti v svoji organizaciji s tovariši in tovaricami svoje stroke, da si izboljša svoj položaj in da si med seboj pomagajo v najnujnejši bedi.

Doslej so obsegale naše strokovne organizacije vso državo. Sedaj, ko se spremene meje držav, se bodo omejevale naše organizacije na slovensko, oziroma na jugoslovansko ozemlje. Seveda morajo ostati v prijateljskem razmerju s sosednjimi in drugim organizacijami, ker ne moremo misliti, da bi mi vsi ostali kot pribiti v novi Jugoslaviji, niti ne moremo misliti, da bi hoteli ostati delavci v sosednjih in drugih državah popolnoma odtrgani od nas. Zaraditega se bomo sporazumeli tudi z njim o najožjih prijateljskih stikih.

To morajo storiti delavske organizacije, da se v boju za obstanek in za izboljšanje svojih službenih in plačilnih razmer med seboj podpirajo, kakor dela tudi veliki kapital.

Sedež novim centralam bo v Ljubljani. Vse močnejše organizacije bodo imele svoje središče v enem kraju in bodo potem v zvezi s svojimi podružnicami in centrale zopet med seboj po svoji strokovni komisiji.

Preosnova organizacij se že deloma vrši. Železničarji, rudarji in kovinarji, ki imajo najkrepkejšje organizacije, so že napravili potrebne sklepe. Vse druge organizacije so pa že itak obveščene, kako naj poslujejo, dokler se ne vrši konferenca s centralami na Dunaju in dokler se ne skliče strokovna konferenca za slovensko ozemlje. Sedaj treba le na delo za organizacije. Vsak delavec naj pripada svoji strokovni organizaciji! Vsa pojasnila podružnicam, ki bi morda ne vedele naslova, in posameznim skupinam še neorganiziranih delavcev daje sodrug Zore Viktor, Ljubljana, Šelenburgova ulica šte. 6, II. nadstropje; v denarnih stvareh pa sodrug Ivan Hlebs, Ljubljana, Rožna ulica šte. 3.

O prekmurskih Slovencih.

Vsemu civiliziranemu svetu je znano, kako ravnaajo Madžari s medjimurskimi Hrvati, da jih hočejo namreč uničiti z ognjem in mečem. Ravno tako ravnaajo Madžari tudi s prekmurskimi Slovenci, ki prebivajo v zapadni Ogrski med Muro, Krko in Rabo. Teh Slovencev je sedaj še okoli 100.000 in žive kompaktno. Doslej so imeli le eno samo ljudsko šolo, sicer pa so bili pripuščeni popolnoma samim sebi, večinoma niso zaradi pomanjkanja šol znali niti pisati niti čitati. Razen malega števila madžarskih židovskih trgovcev in učiteljev ni v njih vaseh nobenega Madžara. Zadnje čase so se Madžari trudili, da jim vzamejo njih jezik iz cerkve, toda Slovenci so se odločno uprli, kar je dalo povod za nove persekucije. Duhovništvo je v tesni zvezi z narodom in ga tudi v težkih časih ni zapustilo, dočim so bili učitelji, ki so učili po madžarizatoričnih šolah, vzgojeni v madžarskem duhu; te odpadnike je odgojevala čakoraška preparandija.

V vsem Prekmurju so našli 18 katoliških in 7 protestantskih občin. Vso prosveto med ljudstvom pa ima dandanes čisto verski značaj, in poleg mohorjevih knjig čita ljudstvo le še molitvenike. Duhovniki izdajajo svoj slovenski časopis, ki pa je povsem versko in cerkveno pobarvan. O kakšni prosveti med temi Slovenci ni govora.

Sicer pa je to slovensko prekmursko ljudstvo zelo marljivo, bavi se povečini s poljedelstvom, pa tudi z obrtništvom in trgovino. V geografskem in gospodarskem oziru je v tesni zvezi s štajerskimi Slovenci. Njegovo gospodarsko središče je Radgona. Madžari imenujejo prekmurske Slovence Vende in jih prepričujejo, da so neko staro madžarsko pleme.

Prekmurški Slovenci so narodno zavedni in so se odločili za Jugoslavijo. To svojo željo so izrazili v posebni izjavi, ki se glasi: »Od vseh Slovencev pozabljeni in zapuščeni, in tudi našim najbližjim sosedom nepoznani ogrski Slovenci se izrekamo za jugoslovansko deklaracijo, da s tem svetu pokažemo, da nas madžarska povodenj še ni poplavlila in da se čutimo dovolj močne otresti se madžarskega jarma, ki nas je gnjavil stoletja in stoletja....«

V bodočo državo bodo sprejeti tudi ti prekmurški Slovenci, kjer se bodo lahko svobodno gibal in se dvignili iz dosedanjega kulturnega in političnega mrtvila.

Dopisi.

Zagorje ob Savi. Iz Zagorja nam piše neki obiskovalec nedeljskega shoda liberalne stranke. Slavno uredništvo! Prosim Vas, da sprejmete tudi od mene naslednje vrstice. Odkar je razpadla stara Avstrija, sta se vršila v Zagorju dva socialdemokratska shoda in en shod liberalne stranke in pa ista manifestacija dne 29. oktobra t. l. Udeleževal sem se vseh teh priredb in prav odkrito Vam moram priznati, da na socialdemokratskih shodih vsi socialdemokratski govorniki nastopajo jako pomirljivo za ljudstvo in če se dosedaj ni ničesar neprijetnega zgodilo v Zagorju, je edino zasluga socialdemokratske stranke. Liberalni rogovileži pa buj-

skajo, kjerkoli je mogoče, ker bi radi s tem dokazali, da še delavstvo ni zrelo za ljudovlado. Zadnjo nedeljo sta bila tu na liberalnem shodu profesor g. Jug in g. dr. Pestotnik in še neki drugi gospod je bil kot privesek obeh. Ti gospodje so se grozno trudili dokazati, da brez monarhije in Jugoslavije. Pripovedovali so, da nismo še dovolj sposobni za republiko. Delavcev na shodu sploh ni bilo, razen posameznikov, ki so šli zaradi radovednosti tja. In zato, ker delavcev ni bilo na shodu, so pa seveda hujskali proti socialdemokratskim zaupnikom, glej ti so krivi, da imamo na shodu samo kakih 50 možicov in 50 ženic in otrok. Ko so šli od shoda, so drug drugemu mlo tožili, glej, dva taka velika gospoda smo naročili, profesorja in doktorja, a ti prokleti socialdemokratje so nam pograbilj vse delavstvo. Če govori na shodu kak raztrgan Čobal, pride kar po 1500 ljudi, tu pa taka dva inteligenta, pa morata pripovedovati prazni sokolski dvorani, kako potrebujemo monarhijo na čelu s srbsko dinastijo. — J. M.

Litija. Pri nas se je vršil v nedeljo v gostilni »Na pošti« javen ljudski shod pod predsedstvom sodruga Prašnikarja. Shod je bil za litijske razmere dobro obiskan. Poročal je sodrug Čobal iz Zagorja. Resolucija je bila sprejeta; proti zahtevi po republiku je glasovalo kakih dvajset liberalcev, ki so se shoda tudi udeležili. Prvotno so hoteli s pomočjo zagorskega Janeza shod sploh preprečiti, ker pa to ni šlo, je stopilo v akcijo par razgrajacev, ki pa niso imeli sreče. Izpočetka so nekaj kričali in delali medklice, končno pa so uvideli, da tudi z vpitjem ne bo uspeha in so se pozneje pomirili, tako da je bil shod proti koncu prav miren.

Shodi.

Odborniška seja podružnice »Svobode« za Vič — Glince — Rožno dolino se bo vršila v nedeljo 8. t. m. ob treh popoldne v Rožni dolini št. 189.

Ljubljanski peki imajo sestanek v nedeljo, dne 15. t. m. dopoldne ob 10. uri v Šelenburgovi ulici šte. 6, II. nadstropje, da se pogovore o svoji organizaciji, ki je pred vojno tako lepo uspevala. Udeležite se sestanka vsi! Če se drugi delavci organizirajo, potem tudi peki ne smemo biti zadnji.

Pevski odsek »Svobode« se ustanovi v soboto, dne 7. decembra ob pol 8. uri zvečer v upravništvu »Napreja«, Frančiškanska ulica 6. — Istotam in isti čas se ustanovi tudi tamburaški odsek. Vabimo sodruga in sodružice, ki imajo veselje do petja ali tamburanja, k polnoštevilni udeležbi.

Železničarji!

Dne 15. in 16. decembra 1918 ob 9. dopoldne se bo vršila v Cvetlični dvorani hotela »Union«

konferenca zaupnikov

vseh krajevnih skupin, ki so dodeljene ljubljanskemu železničarskemu tajništvu z dnevnim redom:

1. Situacijsko poročilo; 2. organizacija in taktika; 3. ustanovitev centralnega železničarskega društva za Jugoslavijo; 4. odobritev pravil; 5. občni zbor.

Gosti imajo vstop le proti izkaznicam, ki jih dobe pri skupinah. **Tajništvo.**

Dnevne vesti.

— Liberalni boljševiki. V Ljubljani prireja neka klika nekdanjih »rizibambul«, mladinske sestanke in zakotne shodiče pod okriljem »liberalne iredente«, na katerih »moderno« vzgoja mladino s tem, da hujsko proti socialno demokratični stranki in nekaterim sodrugom, zlasti proti sodrugu Antonu Kristanu. Kakšne argumente navaaja ta proslula klika, v kateri so nekatere prav znane osebe, tudi ljudje po poklicu učitelji, je dovolj značilno za moralno vrednost dotičnih oseb, s katerimi bomo morali v kratkem prav pošteno obračunati. Največja nesreča za slovenski narod je namreč to, da zavajajo mladino taki hudobni in nezreli vzgojitelji, ki imajo pred očmi le politično demagogijo ter porabljajo v svoj namen orožje, ki je nečastno poštenih naprednih ljudi in ljubiteljev napredka slovenskega ljudstva. Ti ljudje žive namreč še vedno v prepričanju, da je blatenje oseb pametna politika in zato zastrupljajo mladino s svojo neumnostjo in s svojim lažnjivim hinavstvom. Slovenski narod ne potrebuje gonjačev, ki ga gonijo pod bič absolutističnih teroristov; slovenski narod potrebuje marveč realno politiko, sodelovati mora kot enakovreden čini telj v novi državi. Ali mar mora slovensko ljudstvo razbijati svoje moči v osebnem kultu?!

— Tožbe invalidov. Prejeli smo naslednji dopis: Invalidi na tukajšnji obrtni šoli smo tekom zadnjega časa radi različnih razmer, ki nas tlačijo, že vsi obupani in razgorčeni. Ravna se z nami kakor s starim strojem, ki je postal neraben in ki ga postavijo v podstrešje, kjer ga zapredejo pajki, dokler se ga ne usmili kak mimoidoč starinar, ki ga kupi za staro železo. Nihče se ne zmeni za nas, nihče ne vpraša, kako in kaj. Pičla hrana in 16 vinarjev na dan, to je vse, kar nam dajejo. Našim tovarišem v Nemški Avstriji so takoj s 1. listopadom do-

volili polovico pristojbine, t. j. 3 K dnevno in brez ozira na to, ali je mož že superarbitriran, ali ne. Tukaj naha-jajoči se reveži že pet, šest mesecev niso dobili penzije. Vprašujoč v deželni dvorcu, kaj nam je v tej zadevi storiti, nas gospodje pošiljajo od Poncija do Pilata, in ko si se zadosti upehal, utrudil — saj z berg-lami je menda fletno — več ravno toliko kot prej, ker gospodje sami nič ne vedo. Da bi si krajšali čas in vsaj v nekoliko pregnali tužne misli na naše gorje, smo prosili v slovenskem in nemškem gledališču za nekoliko prostih vstopnic, in glej: ravnatelj nemškega gledališča nam je rad dal na razpolago sedeže, med tem ko v slovenskem gledališču za nas še enega prostora nimajo. Trikrat smo prosili, vselej zaman! To imamo v zahvalo za žrtve, katere smo doprinesli domovini na altar. Prej se nas je slovenske fante navdušeno pozdravljalo na bojišču, bili smo vaš ponos, a sedaj? Kot beači hodimo okoli, nihče nas ne pogleda. Iz stare Avstrije se je rodila Jugoslavija, in od one je podedovala isto grozno bolezen, na kateri je prva trpela veke in veke. Gospode kompetentnih oblasti pa prosimo, da se malo bolj pobri-gajo za nas, da nam prihranijo nepotrebnih potov in preskrbe, da se nam olajša tudi duševno gorje s tem, da se nam tu in tam dovoli nekaj prostih vstopnic tudi v slovenskem gledališču. — Več invalidov.

— Člani kovinarske organizacije na Jesenicah naj do 1. januarja 1919. oddajo svoje članske knjižice in izkaznice sodr. blagajniku v svrhu kontrole. Pazite tudi na to, da ne zaostanete s plačevanjem prispevkov. — Odbor.

— Deželni muzej ostane za splošen poset zaradi pomanjkanja kuriva zaprt do preklica.

— Črnovojno okrajno glavarstvo v Ljubljani, prese-litev. Črnovojno okrajno glavarstvo se je preselilo v domobransko vojašnico, I. nadstropje na desno in prične v ponedeljek, dne 9. grudnia zopet rdno uradovati.

— Vsi oni aktivni mornariški vojaški zdravniki, ki se še niso javili pri Narodni obrambi, zdravstveni referat, dvorec, Ljubljana, naj to nenadoma store, ker se nujno rabijo sedaj, ko se bode večje število rezervnih zdravnikov odpustilo iz vojaške službe.

— Podpora vseučiliščnikom na inozemskih vseučili-ščih. Medicinci v petem ali drugih poznejših semestrlih, agronomi, tehniki, veterinarci in eksportni akademiki, ki ne morejo študirati v Zagrebu ali Belgradu, temveč so primorani, da v Pragi ali na drugih inozemskih vseučiliščih prično ali nadaljujejo študije ter so brez sredstev, naj se zglase s pravilno opremljenimi vlogami pri poverjeništvu za uk in bogočastje v Ljubljani radi podelitev podpor. Poverjeništvu za uk in bogočastje mora do-biti pregled o dijaštvu, ki mu nujno treba podpor iz sredstev NV v Ljubljani. Opozarjamo pa, da NV zamore podeljevati podpore le zares brezsedstvenim dijakom, ki se vrlu tega izkažejo z uspešnimi izpričevani in do-kumenti. Poverjeništvu za uk in bogočastje se bo pri podeljevanju podpor omejilo na take prosilce, ki se brezdvomno posvečajo študijam na inozemskih fakul-tetah.

— Vpisovanje v zimski semester. Poverjeništvu za uk in bogočastje v Ljubljani pripravlja vse, kar je mo-goče, da sporazumno s poverjeništvom za uk in bogočastje v Zagrebu oskrbi še ta mesec slovenskemu dijaštvu stanovanje in hrano v Zagrebu. Vpisovanje v zim-ski semester se vrši še do Novega leta. Dijaki vseh strok ne izgube zimskega tečaja, če se do Novega leta s pravilno opremljenimi vlogami prijavijo dotičnemu dekanatu. V poštev pridejo vsi pravniki, vsi filozofje in medicinci prvih štirih semestrov. Predavanja se prično 9. januarja nastopnega leta.

— Aeroplanska pošta Ljubljana-Praga. Kakor po-roča zagrebška »Narodna Politika« poleti v nedeljo, 8. decembra, prvi aeroplan s pisemsko pošto iz Ljubljane v Prago. S tem uvedejo redno letalsko poštno službo s Češko.

— Slovenski pisatelj Anton Novačan je imenovan za tajnika pri češkem poslanstvu v Zagrebu.

— Ljudski koncert. Jutri, v nedeljo, ob 8. uri zve-čer se bo v veliki dvorani hotela »Union« vršil ljudski koncert glasbenega društva »Slavec«. Ljubitelje petja vabimo k udeležbi.

— Na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu je popolniti službo strokovnega učitelja za vinarstvo in sadjarstvo.

— Denarni zavodi. Vabilo. V svrhu sporazumne do-ložitve pasivne obrestne mere se tem potom uljudno va-bijo zastopniki vseh denarnih zavodov v Sloveniji na sestanek, ki se bo vršil dne 10. t. m. ob pol 4. uri po-poldan v posvetovalnici Mestne hranilnice ljubljanske v Ljubljani.

— Celovski mestni odbor se je preosnoval tako, da so dosedanjim 21 nemškonacionalnim odbornikom pritegnili še 8 soc. demokratov in 4 kršč. socialce. Za 2. podžupana je izvoljen soc. dem. Pressien. Soc. demo-kratje zahtevajo preosnovanje stanovanjskih razmer, ljudsko kopelj, da so učila v šolah brezplačna, da se da revnim otrokom južina ter poskrbi za boljšo prehrano mesta.

— Generali gredo na zapeček. Vojaški uradni list objavlja upokojitev 122 generalov, 6 generalov-avditor-jev in 10 feldmaršalov, med drugimi feldmaršal Josip Habsburg, ki se je menda prostovoljno odrekel pokol-

nini: nadalje feldmaršal Franz Rohr, generalni polkovnik Hazay, PZM. Tanassy in general pehote Szurmayer.

— **Železniška nesreča na progi Sisek-Karlovac.** Zagreb, 5. decembra. Med postajama Skakačvac in Odilje na progi Sisek-Karlovac je skočil s tira osebni vlak. Do sedaj so našli 30 mrtvih in mnogo ranjenih.

S seje Narodne vlade SHS.

Z 28. seje v Ljubljani z dne 4. decembra 1918.

Bivši avstrijski finančni minister dr. Redlich je na 7. novembra 1918 za likvidacijo avstrijske države posojilo v znesku 2 milijard; predlaga, da prevzame Narodna vlada za ta avstrijski državni dolg enako obveznost kakor za poprejšnje državne dolge. Od te svote se je po ključu odkazalo za bivšo kronovino Kranjsko 6 milijonov kron. Narodna vlada odgovarja finančnemu ministru Nemške Avstrije in skupnemu finančnemu ministru države SHS, da prevzame jamstvo le za one svote, katere se ji dejansko izplačajo ali katere izplača kak drug faktor kot negotiorum gestor za državo SHS. Zaeno prosi, da se izplača za Trst in Goriško Narodni vladi cela svota, ki odpade po ključu na to ozemlje, za slovenski del Štajerske in Koroške pa tretjina svote, ki odpade na ti dve kronovini. Glede Istre se sporoči skupnemu finančnemu ministru države SHS, naj zahteva po ključu pripadajočo celo svoto za to ozemlje.

Poverjenstvo za finance je izdelalo načrt naredbe o začasnem povišanju in izpremenitvi potnih pristojbin civilnih državljanov uslužbencev. Načrt se odobri.

Koroški deželni odbor je pripravljen prevzeti aprovizacijo slovenskega dela Koroške pod pogojem, da se mu dovolijo v slovenskem ozemlju revizicije in da pozove Narodna vlada duhovščino, župane in zastopnike vojaštva, naj uplivajo na ljudstvo v tem smislu, da bo oddajalo živila. V slučaju, da kmetje ne dajo živil, izostane tudi aprovizacija iz Celovca. Predlog deželnega odbora koroškega se odkloni.

Sklene se, da se na vseh postajah, koder naše železnice prehajajo v sosedno državo, nastavi kontrolni organi, ki preiščejo prtljago oseb, o katerih se sumi, da izvažajo blago.

Glede bojev med četami Jugoslavije in Nemške Avstrije v Velikovcu je prišlo dvoje pojasnil, prvo od deželnega odbora za Koroško, drugo od državnega urada za zunanje zadeve na Dunaju. Obe poročili naglašata, da nemško vojaško poveljstvo ni imelo ukaza rabiti orožja. Do spopada je prišlo med obojima vojaštvom brez vsakega povelja, medtem ko sta se poveljnika pogajala. Glede vprašanja, od katere strani je padel prvi strel, se poročila ne ujemajo. Povdarja se, da Nemci ne nameravajo nikakih sovražnosti proti ententi.

Narodna vlada je protestirala proti nakani Nemške Avstrije, izvršiti volitve v konstituanto tudi v ozemlju države SHS. Državni urad za zunanje zadeve odgovarja, da želi to vprašanje kakor tudi vsa druga medsebojna vprašanja rešiti na podlagi prijateljskih pogajanj med obema državama, ki se prično 9. decembra t. l.

Zastopniki Jugoslovancev na Dunaju dr. Defrance-schij je podal državni tajnik za zunanje zadeve dr. Bauer obširno izjavo, da želi Nemška Avstrija živeti z Jugoslavijo v najboljših odnosih. Vsa preporna vprašanja glede določitve meje naj se prepuste mirovni konferenci. Med državama naj se vrši osebni in blagovni promet neovirano. Obžaluje, da so se pri zadnjih nemirih v Celovcu sneli brez vodnosti oblasti trije slovenski napisi, in poroča, da je izrazila Nemška Avstrija monsignoru Podgorcu v Celovcu nad tem činom svoje obžalovanje. Tudi emigranti v Švici se zamorejo vrniti prost domov skozi Nemško Avstrijo.

Dosedanje uradniške legitimacije za znižano vožnjo po državni železnici ostanejo v veljavi tudi za leto 1919. Veljavnost legitimacij podaljša, odnosno izda nove legitimacije vsako poverjenstvo za uradnike svojega oddelka.

Poverjenstvo za uk in bogočastje predloži Narodni vladi načrt za pomožno akcijo, kako naj se omogoči slovenskim dijakom študiranje na zagrebških visokih šolah. Načrt je v glavnih potezah sledeč: Ustanovi se kolegij, v katerega se sprejme kakih 300 dijakov na hrano in stanovanje. Hrvaška vlada je obljubila, da prepusti v ta namen artiljerijsko vojašnico. Po informacijah pri vseučiliški kvesturi kot upraviteljici dijaške menze v Zagrebu bi veljala dnevna prehrana za osebo približno 5 kron. Dijaki bi plačevali stroške deloma sami, deloma bi bili oproščeni polovično, deloma bi bili sprejeti brezplačno. Organizacija kolegija se poveri posebnemu dohodnemu odboru, ki bi zbiral prispevke po Jugoslaviji, zlasti po Sloveniji. Kolegij bi podpirala Narodna vlada z znatno vsoto, ki bi pokrila stroške, v kolikor bi ne bili kriti s prispevki dijakov in dobrotnikov. Poverjeniku za uk in bogočastje se naroči, naj izdela v smislu tega načrta vseh podrobnosti, da se ideja oživetvori že v januarju 1919. — Narodna vlada bo podpirala tudi dijaštvo, ki mora študirati na drugih visokih šolah.

Zavod za gluhome se otvori 1. januarja 1919, in sicer za 50 gojencev.

NV v Zagrebu pozivlja, naj se kmalu izvede mobilizacija letnikov 1895—1899, ki je že odredena v območju NV. Narodna vlada vzame na znanje, da ima poverjenik za narodno obrambo od strani NV naročilo, izvršiti mobilizacijo navedenih letnikov. Poverjenik za narodno

obrambo izda tozadevno naredbo. Glede odpusta starejših letnikov izide naredba pozneje.

Ves demobilizacijski material, ki se nahaja v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani, oskrbuje Narodna vlada in je zanj odgovorna vsem narodom bivše monarhije. Zato ne more odstopiti nikomur ničesar brezplačno. Kar se od tega materiala vzame en detail, se plača takoj, glede prevzeta en gros pa se sestavi zapisnik za svojčasno obračun.

Nobenemu rezervnemu častniku se od 1. decembra 1918 naprej ne sme izplačevati dvojna plača (vojaška in civilna).

Po sklepu Narodne vlade se smejo vzdrževalnine izplačevati nadalje samo onim osebam, katerim potrđita župni in občinski urad, da obstoja resnična potrebnost. Ker se javljajo slučajji, da je zadobljeno potrđilo v nasprotju z uradnimi podatki pri davčnem uradu, se sklepe, da naj davčni uradi v takih slučajjih izplačilo vzdrževalnine odklonijo. Stranke, ki se čutijo prizadete, se lahko pritožijo pri komisiji za preživljanje.

Za umetniško opremo uradnih prostorov se dovoli svota do zneska 50.000 K; za ta denar se kupijo dela jugoslovanskih umetnikov.

Narodno vjeće poroča po svojem predsedstvu z dne 3. decembra t. l. iz Beograda, da je z ozirom na sklep NV z dne 24. novembra t. l. posebno odposlanstvo NV dne 1. decembra 1918 ob 8. uri zvečer proklamiralo v svečani adresi na prestolonaslednika Aleksandra ujediničenje celokupnega naroda SHS v edinstveno jugoslovansko državo pod vladjo kralja Petra I., odnosno prestolonaslednika Aleksandra kot regenta. V novi državi se bodo čimprej organizirala ministrstva in sestavilo skupno narodno zastopstvo kot provizorična legislativa do sestanka konstituant. Do sklicanja konstituant ostanejo dosedanje pokrajinske vlade, v kolikor posamezni resorti ne preidejo v skupno kompetenco. S 1. decembrom je torej prenehala funkcija NV kot vrhovne suverene oblasti države SHS na ozemlju bivše avstro-ogrske monarhije; s konstituiranjem ministrstev bo prenehala tudi njegova administrativna funkcija. Dokler se ne imenuje skupno ministrstvo, bo vodilo NV po svojem predsedstvu še nadalje tekoče posle v sporazumu s srbsko vladjo. Od 1. decembra 1918 naprej tvori ves naš narod slovensko-hrvaško-srbsko edinstveno državo pod regentstvom Njegove Kraljeve Visokosti prestolonaslednika Aleksandra.

Zadnje vesti.

Čehi zasedli Zatec in Ervenice.

Praga, 6. dec. (Lj. k. u.) V Zakupih v okraju Mimon (Reichstadt, okraj Nimes) so čehoslovaške čete zasedle grad in mlin. Zatec (Saaz) je davi zasedlo kakih 600 mož čehoslovaških čet. Ervenice (Leestadt) v chomutavskem okraju so Čehi zasedli v sredo. V Mostu se je preki sod deloma oblašil.

Poljska republika spremeni svoj grb.

Varšava, 6. dec. (Lj. k. u.) Naredba notranjega ministra z dne 4. t. m. določa, da se vsled proklamacije Poljske za republiko izpremeni državni grb, in sicer se iz njega odstrani kraljeva krona na glavi belega orla.

Med Poljaki in Rusini ravs in kavs.

Lvov, 6. dec. (Lj. k. u.) Uradni list »Gazeta Lwowska« priobčuje nastopno objavo vrhovnega poveljnika poljskih čet v Galiciji, divizijskega generala Rozwadowskega: Rusini jemljejo v vzhodnem delu dežele protipravno civilne talce, požigajo poljske vasi in zagrešajo grde zločine in nasilstva. Poljsko vrhovno poveljništvo, ki boja z Rusini ne želi, sili to nasprotnikovo ravnanje, da si vzame v svoje varstvo rusinske talce. Vrhovno poveljništvo razglša, da bo vsako Poljakom storjeno krivico krepko vrnilo.

Američani v Trieru.

Berlin, 6. dec. (Lj. k. u.) Iz Trierja dospeli zastopniki zunanjega urada poročajo, da se prihod Američanov vrši v najlepšem redu, ne da bi nemško prebivalstvo kaj trpelo.

Wilson proti militarizmu.

Amsterdam, 5. dec. (Lj. k. u.) Reuterjev urad poroča iz Njujorka, da je Wilson pred svojim odpotovanjem še enkrat izrecno izjavil, da se bo proti militarizmu boril z vso odločnostjo, pa se militarizem kaže v tej ali v oni obliki. Uničenje pruskega militarizma, da je najpoglavnejši del njegove naloge.

Za brezposelne v Berlinu službe — na onem svetu.

Berlin, 6. dec. (Lj. k. u.) Wolffov urad poroča: Na Chausseestrasse in na Invalidenstrasse ter na Stettinskem kolodvoru so se nočjo pripetili obžalovanja vredni dogodki. V lokalu »Germania-Prachtsäle« se je vršilo zborovanje nezaposlencev. Po končanem zborovanju so udeležniki tega zborovanja priredili

obhod. Ko so se bližali zgoraj imenovanim cestama, so naenkrat iz hiš nanje začeli streljati s strojnimi. Pri tem je bilo ubitih 11 oseb, nekaj jih je bilo ranjenih. Obstreljevanje se je raztegnilo do Stettinskega kolodvora, kjer sta bila ubita dva in je bilo ranjenih večje število oseb. Na Moltkejevem trgu se je zbrala večja množica, ki pa se je pozneje razkropila, ne da bi bilo prišlo do izgrediv. Kdo je prvi začel z zločinskim ravnanjem, se doslej ni moglo ugotoviti.

Protirevolucionarni elementi hoteli aretirati izvrševalni svet in ustaviti tisk lista »Die rote Fahne«.

Berlin, 6. dec. (Lj. k. u.) Izvrševalni odbor delavskega in vojaškega sveta poroča: Kmalu po začetku seje izvrševalnega sveta ob 4. uri 30 min. popoldne se je naznanilo, da je večja skupina vojakov, sestavljena in franzovcev, gardnih pionirjev, metalcev plamen, pomorskih pešcev in letalcev, zasedla hišo in da namerava vdreti v dvorano, da prime in zapre izvrševalni svet. Že začeto posvetovanje o prvi točki dnevnega reda se je nadaljevalo, odpošal pa se je en član pogledat, kaj se godi. Kmalu nato je v dvorano vdrl neki narednik gardnih pionirjev, kateremu je sklenilo 30 pionirjev in pomorščakov, po največ zelo mladi ljudje. Narednik je proglasil, da je izvrševalni svet aretiran, in sicer v imenu državne vlade. Ko ga je predsednik naprosil, naj predloži pisмено povelje, je narednik izjavil, da ga nima in da ravna po povelju svojega komandanta. Na vprašanje, kdo je ta njegov komandant, ni hotel odgovoriti. Narednik je dal vrata v dvorano zakleniti in je tam razpostavil stražo. Nek častniški namestnik franzovcev je svojim ljudem ukazal, da naj člane izvrševalnega sveta primejo in jih po šest in šest odvedejo. Ker so člani izvrševalnega sveta energično protestirali in ker se je moštvo kazalo kaj malo odločno, se je izvršitev povelja zavlekla. Tačas je v dvorano došel ljudski poverjenik Barth in je naredniku v imenu sveta ljudskih poverjenikov ukazal, naj dvorano s svojim moštvom nemudoma zapusti. Sprva se je narednik nekaj upiral, končno pa je izvedel ponovno mu dano povelje. Medtem se je bila zbornica napolnila z nekaj stotinami vojaštva, ki naj bi člane izvrševalnega sveta aretiralo. Obenem pa je bilo prišlo tudi nekaj tisoč pomorščakov, da ščitijo izvrševalni svet, in pa veliko število delavstva. Izvrševalni odbor je vsem tem velel, naj zopet odidejo. Skoro nato je prišel mestni poveljnik Bell. Tega je izvrševalni svet naprosil, naj odredi, da se Lindenstrasse, ki so jo bili medtem zaprli, zopet odpre. Nadalje je izvrševalni svet odredil aretacijo narednika gardnih pionirjev in pa častniškega namestnika kakor tudi večjega števila oseb, in sicer zaradi tega, ker so se pokazali sumljive protirevolucionarne počette. Takoj začeto zasliševanje je pokazalo, da so bili moštvo objubili po pet mark, če se udeleži obhoda, o katerem jim je bil govoril edinole voditelj. Prijeli in zaprli so tudi nekoga Franza, ki je priznal, da je bil načelu vojaškega oddelka vdrl v uredništvo lista »Die rote Fahne« in svojevoljno ustavil obrat. Prečital se je v imenu sveta ljudskih poverjenikov nastopna izjava poverjenika Haaseja: »Svet ljudskih poverjenikov ni dal nikakšnega povelja za aretacijo kateregakoli člana vojaškega in delavskega sveta ali kogarkoli drugega. Vsaka drugače se glaseča trditev je neresnična. Vojaštvo se zlorablja za protirevolucionarne namene, ko se porablja za izvedbo namišljenega našega ukaza za aretacije«. — Izvrševalni svet je nato svoje posvetovanje nadaljeval in sklenil, naj se nemudoma skliče skupna seja z državno vladjo.

Nemška narodna skupščina naj se skliče 20. decembra.

Berlin, 6. dec. (Lj. k. u.) Zvečer so pomorščaki in vojniki v več kolonah, oboroženi s puškami, prikorakali pred državno pisarno. Njihov voditelj Spiro je v nagovoru na čete izjavil: »Nemčija stoji pred katastrofo. Zahtevamo, da se Narodna skupščina skliče na 20. december. Izvrševalni svet ne sme nadalje pritiskati na vladjo. Živijo nemška republika in njen predsednik, sodrug Fric Ebert!« — Nato je odgovoril Ebert: »Usodo vse države mora voditi enotna volja. Opravljanje poslov mora biti trdno v rokah državnega vodstva. Ne pozabite, da bodo vaši tovariši, ki se vračajo, volili z nami! Potrpite do zborovanja nemških delavskih in vojaških svetov, ki bo 16. decembra in ki odloči o najzgodnejšem terminu Na-

rodne skupščine! Ebert je končal z vzklikom na nemško socialno demokracijo. — Potem je izpregovoril neki pomorščak iz Kiela. Dejal je: »Na Eberta naslavljam jasno vprašanje, je li voljan slediti našemu pozivu in postati predsednik nemške republike.« — S trdnim glasom je Ebert odgovoril: »Ničesar ne sprejemem, predno nisem govoril z vlado!« — Nato so pomorščaki in vojniki v strnjenih vrstah odkorakali. — Ljudski poverjeniki Ebert, Scheidemann in Landsberg so hkrati naznanili, da državna vlada pri aretaciji izvrševalnega sveta ni sodelovala v nobenem oziru, čete da so bile pri tem zlorabljene. Člani izvrševalnega sveta, da se morajo takoj izpustiti na svobodo. Čete naj v miru odidejo v vojašnice.

Umetnost in književnost.

Iz gledališke pisarne. Danes zvečer ob pol 8. se ponovi opera »Prodana nevesta« za »C« abonement. Ker je gdč. Jana Richterjeva obolela, poje vlogo Marinke gdč. H. Pirkova-Igorova. — V nedeljo popoldne ob pol 3. komedija »Namišljeni bolnik« izven abonementa. — Zvečer ob pol 8. se vprizori prvič v letošnji sezoni ljudska igra »Deseti brat« za abonement »C«. Režijo vodi g. Valo Bratina. Opozarjamo torej, da sta nocojšnja in jutrišnja predstava za abonement »C«. — V ponedeljek, dne 9. t. m. ob pol 8. zvečer opera »Prodana nevesta« za »A« abonement. P. n. občinstvo se opozarja, da se telefoničnih naročil za vstopnice sploh ne sprejema. Kdor hoče imeti vstopnice, mora priti sam k blagajni.

Aprovizacija.

Pazite na izkaznice ubožne akcije. Komaj je minul dober teden, odkar je mestna aprovizacija izdala nekaterim skupinam nove izkaznice ubožne akcije, se že zglašajo stranke, da so izgubile svoje nove izkaznice. Aprovizacijski urad za izgubljene izkaznice ne more izdajati duplikatov, ker se bi potem z izkaznicami vršile razne goljufije. Zato stranke nujno opozarjamo, da pazijo na izkaznice kot na denar, ker, če jih izgube, ne morejo dobiti drugih.

Z večerajšnje seje mestnega aprovizacijskega odseka je poročati, da prodaja aprovizacija prihodnji teden v svoji vojni prodajalni mast po 40 K za kilogram. Mast bo dobil lahko vsakdo. Razdelilni načrt se objavi. — Aprovizacija bo razdelila ubožni akciji klobase, ki jih je izdelala prekajevalnica na Zelenem hribu. Kilogram klobas se zaračuni po 2 K. — Vsled pomote v aprovizacijskem skladišču so pretekli teden dobili nekateri trgovci mesto pšenične moke 0, ječmenovo moko 0. Trgovce opozarjamo, da moko vsaki čas zamenja aprovizacija.

Telečje meso za težko bolne. Mestna aprovizacija ljubljanska bo oddajala na izkaznice za bolnike telečje meso v nedeljo, dne 8. t. m., od 8. do 9. ure popoldne v cerkvi sv. Jožefa.

Špeh za I. uradniško skupino. Stranke I. uradniške skupine prejmejo špeh v ponedeljek, dne 9. t. m., popoldne na Poljanski cesti št. 15. Določen je ta-le red: od pol 2. do pol 3. štev. 1 do 150, od pol 3. do pol 4. štev. 151 do

300, od pol 4. do pol 5. štev. 301 do 450, od pol 5. do 5. štev. 451 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 30 dkg špeha, ter stane 30 dkg špeha 6 kron.

Kislo zelje za I. okraj. Stranke I. okraja prejmejo kislo zelje v ponedeljek, dne 9. t. m., pri Jakopiču na Mirju. Delilo se bo na zelena nakazila za krompir po naslednjem redu: od 8. do 9. štev. 1 do 400, od 9. do 10. štev. 401 do 800, od 10. do 11. štev. 801 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 2 kg zelja, kilogram stane 1 K 50 vin.

Kislo zelje za II. okraj. Stranke drugega okraja prejmejo kislo zelje na zelena nakazila za krompir v ponedeljek, dne 9. decembra, in v torek, dne 10. decembra, pri Jakopiču na Mirju. Določen je ta-le red: v ponedeljek, dne 9. t. m. popoldne od 2. do 3. štev. 1 do 300, od 3. do 4. štev. 301 do 600, od 4. do 5. štev. 601 do 900. V torek, dne 10. t. m., popoldne od 8. do 9. štev. 901 do 1200, od 9. do 10. štev. 1201 do 1500, od 10. do 11. štev. 1501 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 2 kg zelja, kilogram stane 1 K 50 vin.

Kislo zelje za III. okraj. Stranke tretjega okraja prejmejo kislo zelje na zelena nakazila za krompir v torek, dne 10. t. m., popoldne pri Jakopiču na Mirju. Določen je ta-le red: od 2. do 3. štev. 1 do 400, od 3. do 4. štev. 401 do 800, od 4. do 5. štev. 801 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 2 kg zelja, kilogram stane 1 K 50 vin.

Čaj in rum na črki A in B ubožne akcije. Mestna aprovizacija bo delila v vojni prodajalni v Gosposki ulici strankam, ki imajo izkaznico A ali B, na vsako osebo po 5 dkg čaja in četrt litra ruma po naslednjem redu: v ponedeljek, dne 9. t. m., popoldne stranke s črko A od št. 1 do 200 in popoldne od št. 200 do konca. V torek, dne 10. t. m., popoldne stranke s črko B od št. 1 do 400, popoldne št. 400 do 800; v četrtek, 12. t. m., popoldne št. 801 do 1200, popoldne št. 1201 do 1600; v petek, dne 13. t. m., popoldne št. 1601 do 2100 in popoldne št. 2101 do konca. Stranke, ki imajo črko »A«, plačajo za vsako osebo 4 K; stranke s črko »B« pa 5 K. Tega reda se je točno držati. Posodo je prnesti s seboj.

Premog na bele izkaznice za peči v II., IV., V., VIII. in IX. okraju se bode oddajal v spodaj navedenih trgovinah. Na vsak prvi odrezek se dobi po 50 kg premoga, ki stane 5 K. — II. okraj: pri Komarju, Krakovska ul. 13, na št. 1 in 2 dne 10. dop., na št. 3 in 4 dne 10. pop., na št. 5 in 6 dne 11. dop., na št. 7 in 8 dne 11. pop., na št. 9 in 10 dne 12. dop.; pri gospodu Pleškotu, Hrenova ulica, na št. 11 in 12 dne 10. dop., na št. 13 in 14 dne 10. pop., na št. 15 in 16 dne 11. dop., na št. 17 dne 11. pop. — IV. okraj: pri Ungerju, Kranjska stavbena družba, na št. 1 in 2 dne 10. dop., na št. 3 in 4 dne 10. pop., na št. 5 in 6 dne 11. dop., na št. 7 in 8 dne 11. pop., na št. 9 in 10. dne 12. dop., na št. 11 in 12 dne 12. pop., na št. 13 in 14 dne 13. dop., na št. 15 in 16 dne 13. pop. — V. okraj:

a) pri Tavčarju, Dunajska cesta (Bežigrad), na št. 1 in 2 dne 10. decembra, na št. 3 in 4 dne 11. decembra; b) pri Treotu, Cesta na Rudolfovo železnico, na št. 5 in 6 dne 10. decembra, na št. 7 in 8 dne 11. decembra, na št. 9 in 10 dne 10. decembra, na št. 11 in 12 dne 11. decembra, na št. 13 in 14 dne 12. decembra. — VIII. okraj: pri Hribarju, Bohoričeva ulica, na št. 1 in 2 dne 10. decembra, na št. 3 in 4 dne 11. decembra, na št. 5 in 6 dne 12. decembra, na št. 7 in 8 dne 13. decembra, na št. 9 in 10 dne 14. decembra; pri Zdravju, Ahacljeva cesta, na št. 11 in 12 dne 10. decembra. — IX. okraj: pri g. Pleškotu, Hrenova ulica, na št. 1 in 2 dne 12. dop., na št. 3 in 4 dne 12. popoldne.

Izdajatelj in odgovorni urednik
Josip Peteljan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Pojasnilo

Dwehma Popotnikoma, Da
Studcheny wenec sche ny
zamrznyl.

Wzlycnowsky.

Obvestilo.

Čevljarski mojstri mesta Škofje
Loke so soglasno sklenili na sestanku
dne 3. decembra 1918, da ne sprejmejo
v popravilo nobenih čevljev, kupljenih iz
tovarne gosp. Karol Pollaka v Ljubljani.
Toliko v pojasnilo cenj. občinstvu.

V Škofji Loki, dne 3. decembra 1918.

Blaznik M., Bernik J., Borovičar K.,
Konstantin Fr., Mihelič J., Mavri Jan.,
Langhole Jan., Primožič Fr.,
Štajer Ant., Šober Jan.

Čevlji

PEKO

najboljše
kakovosti
se zopet dobe
po dnevnih
cenah v

zalogi tovarne čevljev

Peter Kozina & Co.

v Ljubljani (Bregu).

Pismena naročila se vsled sedanjih razmer ne izvršujejo, ter se priporoča osebni nakup.

— Delniška glavica —
K 10,000.000.

Sprejema vloge na knji-
žice in tekoči račun proti
ugodnemu obrestovanju.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Poslovnica razredne loterije.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Rezervni fond i okroglo
K 2,000.000.

Kupuje in prodaja vse vrste
vrednostnih papirjev, financira
erarične dobave in dovoljuje
— aprovizacijske kredite —

Kmetiska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

prvni zaklad nad K 1,000.000.

4 1 0
4 0

brez odbitka rentnega davka.

— Ustanovljena l. 1881. —